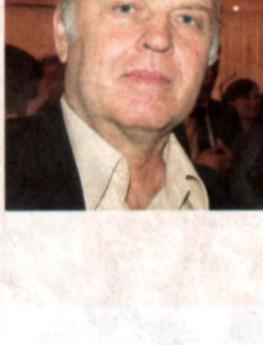


Magazin

SEAD ALIĆ

DRUŠTVENA ZBILJA ARENA JE MEDIJSKIH PIRANA



DR. SC. SEAD ALIĆ

Hrvatski filozof i književnik, živi i radi u Zagrebu, predaje predmete vezane uz filozofiju, filozofiju medija, medije i teorije medija

Nažlost, pokazalo se točnim da su zavođenje i manipuliranje osnovne zađaće medija, a da su informiranje i zabava samo maske, odnosno ruho u kojima se zavođenje i manipuliranje skrivaju - kaže dr. sc. Sead Alić, koji je prije deset godina objavio knjigu "Mediji, od zavođenja do manipuliranja", te dodaje:

- Nekada se to radilo skriveno koliko je to moguće, a danas smo u situaciji pratiti otvorene medijske sukobe uživo: prijetnje, ratove i ubojstva obavještajnih službi i parastužbenog obavještajnog podzemlja, dvojbe političara fajlovima o njihovoj prošlosti i grijesima, utapanje novinarstva u zašećerenu vodicu PR-a, otvorene medijske kampanje za rušenje vlada, terapeutsko pripremanje javnosti na oslobođajuće presude političarima i sl. Fake news ima zadaću koja je provjerovala zaživjela s teorijama zavjere: ako objavite dovoljan broj nevjerojatnih informacija o vlastitoj laži, onda će i istina o toj laži zvučati nestvarno, nerealno, u konačnici lažno. Objavite dakle dovoljnu količinu laži o sebi i istina vam više ne može ništa.

Spektakl je pojarni oblik hijerarhijskog djelovanja. Iza svakog spektakla je 'redatelj', 'agencija', 'producent', 'klijent'. Proizvodači spektakla i takozvani stručnjaci za krizne situacije preuzimaju na sebe zadaću prenalaženja onog oblika laži na koji će javnost najlakše nasjetiti. I umjesto da se takvim ljudima kaže da je njihov 'profesionalizam' sličan učinkovitosti profesionalnih ubojica - njih se u javnom prostoru tretira kao 'dobre poznavatelje situacije'. Donekle to i jesu jer je društvena i politička zbilja postala arenom medijskih pirana.

Medije se danas ne konzumira da bi se saznale činjenice (istinu da i ne spominjemo), nego da znamo kako je koji od navijački orientiranih novinara ili medija u cjelini obradio obradu neke teme koja je naravno prije toga obradivana u PR klaonicama medijske istine. Stvari su u svakom slučaju puno gore nego što izgledaju jer su građani još uvek zasljepljeni staklenim perlama reflektora, sve blještavijim studijima ili efektima uz koje ne stignete konzumirati ono što je bitno.

▼ *Evolucija društvenih mreža još traje i dojam je da taj medij ne poznaje granice. Jesu li i u kojoj mjeri danas društvene mreže plodno tlo za govor mržnje?*

- Mjesta za komentare na portalima te njihovo prenošenje na društvene mreže postali su novim medijem. Riječ je o hibridu slobodne riječi i slobode mržnje. U pravilu se koristi za ovo drugo. Taj novi medij bitan je jer u njemu mogu sudjelovati i nepismeni i ubojice i kriminalci i zagovornici ideologija zla, ksenofobni ljudi, iskompleksirani introvertiti - bilo tko. Društvenim mrežama, i posebno komentarima, slijevaju se rijeke mržnje. Društvene mreže nam poput Pandorine kutije otkrivaju koliko zla u nama ljudima čeka priliku da eksplodira. Dovoljna je jedna kriva riječ političara, svećenika, nogometnog stručnjaka, ponekad i samo ime nekoga tko komentira (jer to ime možda ili vjerojatno pripada drugoj nacionalnosti). Društvene su mreže psihanalitički kauč koji nas međutim ne oslobađa neuroza kad ih spoznamo, nego ih uvećava.

▼ *Europska unija pokušava zakonom ograničiti širenje neprimjereno sadržaja na društvenim mrežama, Njemačka je već poduzela mјere, a i Vlada RH najavljuje novi zakon...?*

- Mi smo civilizacija pokušaja i pogreške. Uvijek se bavimo posljedicama, a ne uzrocima. Ne slušamo upozorenja, nego srlijamo u eksperiment. Budući da je tomu tako, danas smo u situaciji da treba diva vratiti u bocu, odnosno rasuto perje u jastučnicu. To je naravno nemoguće. No to nam daje do znanja da moramo shvatiti dolazak novih vremena. To je doba u kojemu će briga o medijskom posredovanju nadrasti skrb o kulturi; vrijeme u kojemu će distributeri informacija biti važniji od državnih vlasta; vrijeme u kojemu će više ljudi raditi na kontroliranju štete proizvedene medijima nego što će biti zaposlenih u medijima. Sve to izgleda čudno, ali samo danas. Sasvim je sigurno da internet uskoro neće više izgledati ovako kako danas izgleda. Ni društvene mreže. Suzbijanje

zla zasigurno će ograničiti slobode i past će mnoga kolateralna žrtva. Politika, korporacije i sve hijerarhije jedva čekaju dan obračuna. Iskrčavanje započinje u Njemačkoj. Svakako treba pozdraviti pokušaj da se velike korporacije natjeraju na veću pozornost pri objavljuvanja sadržaja. Jednako tako sasvim je sigurno da će to uglavnom biti iskorišteno za eutanaziranje slobodne riječi.

Što se vlada RH tiče (govorim u množini), one uvijek iznova najavljaju nove zakone, a i kada ih, ako ih, donesu, malo tko ih se pridržava. Zakoni su tu da se imaju na što pozvati kada se kreće u odstrel. Zakoni ne postoje za sve građane. Zakoni se donose samo za građane koji misle da se zakonima nešto može rješiti. Nažlost, zakoni su, kako nas naučiše još stari Grci, poput pauciće u koju se uhvate sitne mušice, a koju nedodirljiva kasta cijepa svakim svojim naletom.

▼ *Postoji li mogućnost da se prijede granica i iz kažnjavanja medija prijede u cenzuru? Dojam je da se pod izlikom medijskih sloboda ne vodi baš puno računa o odgovornosti. Vaš komentar?*

- Danas postoje lažna medijska sloboda i medijska proizvodljnost. Sve ostalo su iznimke koje potvrđuju pravilo. Još se povremeno dogodi neko svjetlo istraživačkog novinarstva, no čak je i u njemu prisutna mrlja nepoznatih izvora koji često bivaju ljudi iz protivničkih tabora. Ono što je indikativno činjenica je da cemo se boriti protiv govora mržnje, ali ne i protiv mržnje same; zagovarat ćemo prava izbjeglica, ali se nećemo suprotstavljati onima koji ih svojim bombama i dronovima proizvode; borit ćemo se za 'političke slobode', a nikada nećemo zaviriti u nejednakosti na kojima su one izrasle i koje umnažaju. Instrumentaliziranost medijskog stroja moguće je prepoznati i po sve 'tanjim karakterima' ljudi koji se u njega uvode. On više ne treba novinarne istraživače, ne treba kritički orijentirane komentatore, ne treba horizont kulture unutar kojega bi se mogla razvijati ideja humanog, dobrog i kreativnog. Sve je pretvoreno u proizvodnju i distribuiranje snažnih emocija. Nažlost i suzbijanje tih snažnih emocija bit će samo dorada karoserije. Stroj ostaje stroj.

▼ *Kad se sve uzme u obzir, hoće li društvene mreže kao ključni komunikacijski medij današnjice preživjeti, i kolike su sanse da se pojavi neki novi oblik komunikacije?*

- Društvene će mreže postojati sve dok ne bude pronađen atraktivniji oblik privida života za većinu, korisniji alat za manjinu i još učinkovitije sredstvo kontrole za nekolicinu. (D.J.) ■